

ritate & animi magnitudine opus habent, atque hæc etiam cum imperatoribus qui imperia adipiscuntur iuncta sunt: seu quod ab eisdem magnis cæli, & syderum constitutionibus proueniant, velut etiam cometis: seu quod verisimilius est ab omnibus: cum verò imperia linguas secum ducant, necesse enim est transmutato imperio & linguam gentis proferri, non nisi in vna lingua semel artes ac disciplinæ florere possunt, nisi & bis in imperio eodem aut sapius, at non bis neque sapius: quoniam aut deletur aut floret aut minuitur. Si igitur deleatur lingua quoque concidit, si minuat quies non intercedit, sed bella, suspitiones, seditiones, exactiones quæ omnia egregium disciplinarum incrementum impediunt. Si floreat iam, adulatoribus & deliciis locus primus est vnde fucati sapientes qui ab adulatoribus præferuntur, ut non iidem esse possint & haberi sapientes at ut sapientia floreat, hoc vno indiget ut iidem qui sunt habeantur etiam pro sapientibus quod hodie videmus. In initiis verò imperij, cum opus sit strenuis viris & virtute præditis, locus est tum ob morum sinceritatem, tum captandæ apud populum gloriæ ac graciæ, tum quia hi studiosi sunt perpetuitatis nominis, viris vera virtute & eruditione præditis, non desunt successu temporum & aliqua pulchra ingenia, sed cum multa non sint, existimatione præmissis sublati, laudant enim veteres florentissimamque ætatem quod & Martialis vidit epigrammate illo.

Temporibus nostris aras cum cedat auorum.

Ideo emergere nequeunt, nā humana ingenia velut ferrum collatis inuicem sermonibus acuiuntur, neque Archimedes talis fuisset nisi Conon & Apollonius extitisset, multo minus Plato si non Zenophon, & Aristoteles si non Plato & Geusippus. Itaque humanæ naturæ quatenus ingenio vititur proprium est, communem esse: communis enim est mens, nisi cum ad perfectionem quandam peruenerit. Et tunc quoque iuuatur antea verò consensus hic est necessarius feruntur & hi conatus cum legum mutationibus nam & hac nostra ætate quamuis non ex integro, muratæ sunt leges intra XX. annorum spatium populique diuisi: ubique Mahumethi legem Sophus ex Hali instituto discerpserit, atque ita ut nūc etiam vsque ad exitium dimicent quod ea lex in vi fundamentum posuerit. Christianam Lutherus & nunc exagitat, quamuis mortuus: interpretatione scripturarum, in qua Christiana lex firmata est. Sed & Indi Occidentales qui Idola colebant diuisi sunt Betici vrgentibus, sicut orientales Lusitanis. Ita vndeque eruperunt variæ legum promulgationes atque eodem penè temporis momento ut dubium esse non possit hæc esse cælitus immissa. Porro de his liquet alios nobiliores futuros nodos translatis imperiis ad alias gentes, atque ab iis in linguis quas nunc barbaras vocamus. maioreque cum incremento, quod mens vna sit donec vltima dies huius sæculi veniat.

CAPVT XIV.

Quæ sint necessaria ad obtinendum imperium vniuersi.

DVplex genus constitutionis Imperij est, alterum quidem quod nullam certam sedem præfixam habet sed Imperator ipse per provincias ipsas vagatur veluti Æthiopum Rex, quem. Preteianum vulgus vocat, & Cæsar noster: reliquum cum in vna ciuitate sedes præfixa est: ut Cæsarem olim Romæ Ottomanorum nunc Constantinopoli: Primum igitur voluntario imperandi generi magis conuenit, cum omnes prouinciæ æqualiter se diligere putant, secundum maiorem retinet maiestatem. Vnde hoc imperandi genus robustius, illud firmius. Conuenit primum, vbi regna diuisa sunt veluti Cæsar nunc noster habet: Et vbi nulla est gens valde bellicosa sed vel omnes pariter imbelles, vel omnes pariter fortes ut apud Æthiopas, cum quasi in eodem climate sunt, Sed si a Septentrione in meridiem extendatur, nec sit abruptum imperium metropolis vna ad maiestatem in medio constitui poterit, medium non dico distantia magnitudine, sed proportionem ad vicinas potentiores gentes, velut Ottomanus Constantinopoli sedem fixit quæ licet propior sit Boreæ, quam Austro, nihilominus quod ruthenir & Scythiis & Pannoniis pacis, atque Germanis propior sit, quam imbellibus Arabibus: ob id in media esse dicitur semper enim Imperij sedes propinqua esse debet vicinis potentioribus ut splendore regis paulatim illi gentes deficiant ac succumbant. Ob id rectè fecit Scoticus Rex qui sedem Edimburgi fixit in finibus Britannorum, quorum regia cum sit Londini procul à Scotis duplici hoc auxilio hucusque Scoti seruati sunt. Quod si Anglus Rex sedem regni Bernicij figere posset breui Scoticam gentem iugum subire cogeret. Sed hoc ut faciat, verat metus Gallorum qui cum sint potentes, si procul regia Britannorum abesset Britanniam inuaderent. Melius igitur esse putant propria seruasse quam aliena quærere. Maximum igitur ad subigendas finitimas nationes auxilium est regiam illis propinquam præfixisse. Sed si vtrinque sit metus, tunc cogimur in medio collocare. Nam duas regias facere non debentur breui enim Regnum diuidetur. Sed oportet velut in animali cor vnum tantum esse, atque illud maxima vi armatum, cuncta ad se trahere. Sic etenim in numerali est. Ob id & artes & sapientes & arma & iuris dicendi licentia & classis vno in loco constitui debet. ibi arx munita, duces, ludi, Thesaurus, omniæque egregia esse oportet. Si verò prouinciæ diuisæ sint, non diuturnum imperium esse potest, cum nec vltro obedire, nec vi cogi, nec ab Imperatore lustrari possint. Quamobrè Cæsaris nostri aut Gallorū Regis potentia breui cōcidere necesse est. Sed si finitimi Reges cōtinuatis essent regnis, nō esset necesse alterū cōcidere: Sed vel in pace diu, ut Ruthenonorū Rex

cum